

דַם פֶּסַח וְדַם מִיִּלָּה פֶּרֶק ה'

עברו ישראל את הירדן - והם **חונים כעת בגלגל**, בארץ כנען. והזמן הוא **י"א בניסן**, ארבעה ימים קודם הפסח. ועד עתה לא הקריבו ישראל את קרבן הפסח, מלבד פסח מצרים, ובשנה שלאחריה.

כי לא היו נמולים - ומדוע **לא מלו**? משום שהיו במדבר. **היו בדרך**. ובמדבר לא נשבה להם רוח צפונית, שהיא מרפאה את כאב המילה. ובדרך היו, **והדרך קשה למילה**. ואע"פ שהיו חונים לא מלו, משום שהיו נוסעים ע"פ ד', ולא היו יודעים מתי יעלה עמוד הענן, ויסעו. לכך לא מלו.

וכעת - היה עליהם להימול. ועל מי מוטלת מצות המילה, על האב. ואם אין אב, על הבית דין מוטל למולו. וכיון שכל הדור היוצא ממצרים מת במדבר, **נצטוו יהושע** למול את ישראל.

ולא חששו - **שיעמדו עליהם** עמי הארץ. על אף שהי' מקום לחשש זה. שהרי ביום השלישי למילתם חלשים הם. וביום השלישי למילה, עמדו שנים מבני יעקב, והרגו את כל עיר שכם. אעפ"כ **לא חשו לזאת**, ומלו, שהרי **"כְּשָׁמַע כָּל מַלְכֵי הָאֲמָרִי... אֶת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ הַנְּהָ אֶת מִי הַיַּרְדֵּן... וְלֹא הָיָה בָּם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"**.

ויעש לו יהושע חרבות צרים¹ וימל את בני ישראל אל גבעת הערלות. ויהי כאשר תמו כל הגוי להמול וישבו תחתם במחנה עד חיותם. ויאמר ה' אל יהושע היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם ויקרא שם המקום ההוא גלגל עד היום הזה. (נקרא "גלגל", ע"ש שגלה ה' את חרפת מצרים. שהיו אומ' ברעה הוציאם, וזהו דם המילה).

ואז עושים ישראל - את הפסח. עתה כאשר הם נימולים. ואופים הם **מצות, מהתבואה הישנה**. (מה'מין, א"א לאפות מצות, כיון שאינו מחמשת מיני דגן)

מעבור הארץ - מהתבואה של השנה שעברה, (עבור). ולא מהתבואה החדשה, כיון שעדיין לא קרב העומר. רק **למחרת הפסח** ביום ט"ז בניסן, לאחר שיקריבו את העומר, **יאכלו מהתבואה החדשה**. רק מאז יאכלו, מהתבואה שבשנה ההיא, מהתבואה החדשה.

¹ צור, הוא אבן חזקה. חרבות צורים, פירושו, אבן חדה, שאפשר לחתוך איתה כבסכין. ובעבר היו מלים באבן, כיון שמתכת מבאיבה ומסוכנת יותר מאבן. ורק מזמן דוד מלים במתכת. מזמן הלחמו בגלית. כשנאמר לברזל (כובע הנחושת אשר על ראש גלית), שיבקע מפני האבן שידה דוד, הובטח לו בתמורה, כי ימולו בברזל ולא באבן.

שֵׁר עֲבָא ה' פֶּרֶק ה'

בהיות יהושע ביריחו - בתחומה של העיר יריחו, נגלה אליו מלאך² במראה הנבואה.

זהו המלאך - שרצה ה' לשלוח בזמן משה, ואז התפלל משה ואמר: אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה. כלומר רצוננו בהנהגה נסית ולא בהנהגה טבעית. ונענה. והנהיגם הקב"ה בכבודו ובעצמו, במדבר. עתה שב המלאך והופיע.

ואז שואלו יהושע - את השאלה הנצחית: **הֲלֵנּוּ אֶתְּהָ אִם לְצַרֵּינוּ.** כלומר, איזו הנהגה תהיה כעת? הנהגה טבעית, שתהיי על ידי השתדלותנו ורק בעזר וסיוע ממעל, ואתה **באתה לסייע לנו.** או שתהיה הנהגה שכל כולה נסית, והקב"ה ישמיד את אובינו ללא כל מאמץ מצדנו, ואתה המלאך **מגיע ע"מ ליפרע ולהילחם בצַרֵּינוּ.**

עונה לו המלאך - כִּי אֲנִי שֵׁר עֲבָא ה', ובאתי עם גדודי מלאכים, ע"מ להילחם את מלחמתכם. אלא **שעתה באתי, ובידי נבואה,** וע"כ של נעלף מעל רגלך, וקבל את נבואתך, שענינה, בגלל, שיריחו סוגרת ומסוגרת. ודברי הנבואה נמצאים בפרק הבא, פרק ו'.

² יצוין: כי מלאך פירושו שליח. שליח בשליחותו של מקום. ויהושע שואל את המלאך מה מטרת שליחותו. וכיון שראהו נושא חרב בידו, הבין ששליחותו מענין המלחמה.

יהושע - פרק ה'

בפרק ה', ארבעה נושאים עקריים.

1. המילה.

הזמן: י"א בניסן.

המקום: בגלגל.

תוכן הדברים: עד עתה היו במדבר ולא מלו, משום הסכנה. עתה יכולים למול, ונצטוו יהושע על כך.

2. פסח.

הזמן: י"ד - ליל ט"ו ניסן.

המקום: בגלגל.

יצוין: כל ארבעים שנה בדבר לא עשו פסח, משום שהיו ערלים, (פרט לפסח מצרים ובשנה השניה לצאתם ממצרים - לכן מציין הנביא שעשו את הפסח, משא"כ בשאר שנים, מובן מאילו שחגגו זאת, ואין צורך בציון מיוחד לכך).

3. שביתת המן.

הזמן: ט"ז ניסן.

תוכן הדברים: הותרו בניי לאכול מהתבואה החדשה. ע"כ המן שהי בכליהם מיום שמת משה, וסיפק צורכים במשך ארבעים יום, עד עתה תם, ומעכשיו אוכלים הם מהתבואה של ארץ כנען.

4. התגלות המלאך ליהושע.

המקום: תחום העיר יריחו.

הזמן: בעת ההיא. בחודש ניסן. לאחר שעברו את הירדן.

תוכן הדברים: המלאך מתגלה ליהושע. יהושע שואלו מה מטרת שליחותו. לסיע לנו או להילחם בצרינו? המלאך עונה, שבא להילחם באויבים. אך מטרת שליחותו היא נבואה, על ענין מלחמת יריחו. והנבואה עצמה תילמד בפרק הבא, אי"ה.

שאלות חזרה:

1. מדוע לא מלו ישראל במדבר?
2. איך לא חששו ישראל כי עמי כנען יתנפלו עליהם כאשר יהיו חלשים מהמילה?
3. מאיזו תבואה אפו ישראל מצות? ומדוע?
4. מה התכוון יהושע בשאלתו, "הלנו אתה, אם לצרינו"?

שאלת הכנה:

עיין בפרק ו' ובפירש"י, וענה על השאלות הבאות.

1. כמה פעמים הקיפו את יריחו?
2. "ותפול החומה תחתיה" - מה פירוש תחתיה.
3. מה מזכיר לך השופר? ומה מזכירים לך ההקפות?